

Referansedata

Fylke: Buskerud
Kommune: Gol
Kartblad: 1616 II
H.o.h.: 296-740moh
Areal: 744 daa

Prosjektilhørighet: Bekkekløfter 2008
Inventør: GGA
Dato feltreg.: 02-09-08
Vegetasjonsone: Nordboreal
Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon

Sammendrag / Kort beskrivelse

Rusteåni er en av de største bekkekløftene i Hallingdalen. Den ligger like sørøst for Gol sentrum og skjærer seg ganske skarpt ned i den sørvendte lia der. Det meste av kløfta ligger i mellomboreal sone, men nedre deler vurderes å havne i sørboreal sone og øverst er det overgang mot nordboreal sone. Kløfta er samtidig godt plassert i overgangsseksjonen mellom kontinentale og oseaniske vegetasjonsseksjoner. Berggrunnen er overveiende fattig, men spredte svakt basekre- vende elementer ble observert. Selv om kløfta ligger rett sørvendt, er den såpass dyp og trang at partiene nær elva blir ganske beskyttet og gir grunnlag for typiske bekkekløftarter. Elva danner ikke fossefall av betydning og har en ganske rett og regelmessig form, uten større sidekløfter. Det er likevel en del miljøvariasjon, med innslag av stedvis mye bergvegger og noe ur.

Gran er dominerende treslag, men det finnes også noe furu, lokalt bestandsdannende. Lauvtrær spiller en underordnet rolle i det meste av kløfta, men det er økende innslag av ulike boreale lauvtrær i nedre deler. Blåbærskog og dels små- bregneskog er viktigste vegetasjonstyper, men med økende innslag av lågurtskog og bærlyngskog nedover i kløfta. I tillegg spredt med høgstaudekog. Artsmangfoldet er middels rikt.

Arronderingen vurderes bare som middels god og et par større inngrep har gitt en klar verdiforringelse av kløfta. Det ene er tidligere vassdragsregulering, som medfører at elveleiet er omtrent tørt fra en dam litt ovenfor midten av kløfta. Regu- leringen har ellers gitt få større fysiske virkninger, mens det i nyere tid har vært noen større flatehogster i midtre deler av kløfta på østsiden. For øvrig er gjenstående skog overveiende i aldersfase, men kontinuiteten i dødt trevirke og gamle trær vurderes bare som svak til middels god.

Primært som følge av inngrepene er det valgt å splitte opp kløfta i tre naturtyper, der den nedre har en klar A-verdi, midtre en grei B-verdi og øvre en svak A-verdi. I alt 12 rødlistearter er så langt kjent, men det er potensial for flere. En del typiske bekkekløftarter opptrer. Dette inkluderer flere med rødlistestatus sårbar, som trådrag, skodelav, praktlav og fakkeltve- bladmose.

I forhold til mangelanalyser for skogvern i Norge (Fremstad m.fl. 2002, 2003) så fanger Rusteåni opp en del kvaliteter sær- lig knyttet til bekkekløfter som prioritert skogtype, samt forekomst av rødlistearter.

Samlet får Rusteåni 4 poeng og vurderes som regionalt til nasjonalt verdifull.

Feltarbeid

Området er befart av Geir Gaarder 2. september 2008, sammen med Ingrid Bay-Larsen, med en lang feltdag.

Med utgangspunkt ved Solsæter langs riksveg 51 gikk vi ut mot kanten av kløfta rett mot øst. Deretter litt opp i lisida nord- over noen hundre meter før vi slapp oss ned til elva. Elva ble så fulgt på vestsiden opp til samløpet med Fjordungsbekken og enden av selve kløftmiljøet. Der ble elva krysset og vi fulgte østsiden, dels nede ved elva og dels litt oppe i lia ned til kraftverksdammen sørøst for Solsæter. Videre ble det tørre elveløpet benyttet ned mot utløpet av kløfta i sør, med mindre avstikkere oppover i lia på begge sider.

Det er mulig å komme seg fram langs elva på begge sider i nesten hele kløftas lengde. Det aller meste av østsiden av kløfta er samtidig farbar, mens det er innslag av enkelte store bergvegger på vestsiden som ikke kan forseres uten klatreutstyr. Selv om kløfta ut fra dette er ganske godt tilgjengelig, er den såpass stor og med mange potensielt interessante elementer, at noen full dekning av kvalitetene er ikke kan oppnås på et par turer.

Tidspunkt og værets betydning

Tidspunktet for undersøkelsene var gode for å fange opp lav, moser og karplanter, i noen grad også sopp. Det var noe for seint på året til å registrere hekkende fugl.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området inngår i arbeidet med systematiske undersøkelser av bekkekløfter, et prosjekt i regi av Direktoratet for Naturfor- valtning. Dette er første ledd i systematiske biologiske undersøkelser av spesielt prioriterte og biologisk viktigste skogtyper i Norge. I Buskerud omfattet "bekkekløftprosjektet" 35 lokaliteter i 2008 (i tillegg kommer 18 områder i Sigdal, Rollag, Nore og Uvdal som opprinnelig var en del av prosjektet, men som ble utsatt til 2009).

Arbeidsgrenser for undersøkelsesområdet var på forhånd grovt definert av Fylkesmannen i Buskerud i samarbeid med Direktoratet for Naturforvaltning, i form av en angivelse av kløfta som skulle undersøkes. Samlet har aktuelt vassdragsparti en lengde på vel 3 kilometer.

Tidligere undersøkelser

Viktigste kjente undersøkelse har vært en befarings foretatt av undertegnede 02.09.1998. Originalnotatet basert på den befaringen har ikke latt seg framskaffe her, men feltnotater og kladd er benyttet som grunnlag. I tillegg undersøkte Finn Wischmann karplantefloraen i kløfta opp til ca 400 m o.h. i 1974 og utarbeidet bl.a. ei kryssliste på basis av det. Herbariebelegg viser for øvrig at en S. Hjelset var her i 1997 og fant enkelte lavararter, samt at den tilknyttet naturtypekartlegging ble oppsøkt av Hans Ivar Nesse i 2000 og ved et kurs i naturtypekartlegging av bl.a. Terje Blindheim året etter. I Naturbase står for øvrig følgende om området: "Lokalitetskrivelse innlagt av HIN den 22.04.2002: Delvis synfare av Hans Ivar Nesse sommaren 2000 og av kurs i kartlegging av naturtyper sommaren 2001 (Terje Blindheim). Sørvendt elvegjel langs Rusteåni. Elva er tørrlagt nedafor demningen i øvre del av juvet. Berre eit lite sig renn ned i nedre del. Dermed har ein del av grunnlaget for eit rikt miljø forsvunne. I dei bratte skrentene ned mot elveleiet finst trådragg, lungenever og kort trollskjegg. Lungenever somme stader i store mengder ikkje berre på ved, men og på bakken. Geir Gaarder undersøkte lokaliteten i 1998 og fann i tillegg praktlav og skoddelav."

Samlet sett vurderes tidligere datagrunnlag som middels godt.

Beliggenhet

Rusteåne ligger bare et par kilometer nordøst for Gol sentrum, på nordsiden av Hallingdalen. Undersøkelsesområdet omfatter et par kilometer langt kløftparti til vassdraget der det faller ned lisa til Hallingdalselva, fra det flattere terrenget ovenfor ca 700 m o.h. og ned til der elva får et slakere fall gjennom løsmasser vel 300 m o.h.

Naturgrunnlag

Topografi

Elva har en ganske reint sørvendt retning og vinkler svakt på denne strekningen. Både start og opphør av kløfta er ganske bråe, og kantene blir fort flere ti-meter høye. Høyeste forskjell oppnås likevel i midtre deler og da på vestsiden, der det nær Rust er over 100 meter opp fra elva. Elva har ingen sidekløfter av betydning, bare en småbekk faktisk som kommer fra Solli litt nedenfor midten av kløfta. Elva faller ganske jevnt hele veien og danner ingen skikkelige fossefall, bare noen kraftige stryk i startfasen, samt tilsvarende i midtpartiet (men da nedenfor reguleringsdammen). Det er mye bergvegger på vestsiden av kløfta, dels ganske åpne og høye (øst for Rust), men også mange små og halvstore med glissen skogdekning (typisk i øvre halvdel). Det er også en del bergvegger på østsiden, men da i første rekke i nedre halvdel og helt øverst, og gjennomgående små (dvs opptil 4-5 meter høye) og med bedre skogdekning. Noe rasmare/blokkmark finnes hist og her. På østsiden bl.a. i øvre del og midtveis og da mest litt storsteinet, skogkledd blokkmark. På vestsiden litt jevnere utbredt og med mindre størrelse på steinene, samt i partier litt mer åpent og soleksponert.

Geologi

Ut fra berggrunnskartet (Sigmond 1998) er det sedimentære grunnfjellsbergarter med primært kvartsitt i området. Disse vil normalt gi opphav til en nøysom og lite kalkkrevende flora. Stort sett så dette også ut til å stemme, men litt kravfulle arter er likevel funnet hist og her, særlig i nedre deler av kløfta. Berget er gjennomgående hardt, uten skifrige tendenser.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon, vegetasjonssone: nordboreal 20% (ca 150daa) mellomboreal 70% (ca 520daa) sørboreal 10% (ca 70daa).

Kløfta vurderes å ha en spennvidde fra nordboreal til sørboreal vegetasjonssone (jf Moen 1998), men der det meste ligger i mellomboreal sone. De øverste, nordligste partiene har et visst fjellskogs preg, dvs nordboreale, men ikke særlig tydelig (det er nok først utenfor kløfta en får et tydelig preg av fjellskog). Fjellplanter er det da også generelt forholdsvis dårlig av i kløfta. I nedre deler, dvs under ca 400 m o.h. forekommer flere arter som er forholdsvis varmekjære og som normalt ikke går over sørboreal sone. Kløfta er samtidig godt plassert i overgangsseksjonen mellom kontinentale og oseaniske vegetasjonsseksjoner. Et svakt østlig element ble observert, men i tillegg finnes det også enkelte sørvestlige, suboseaniske arter her. Det kommer under 700 mm nedbør i året, dvs et forholdsvis nedbørfattig strøk.

Klima

Lokalklimatisk virker kløfta såpass dyp og trang og godt beliggende i skoglandet (uten store fjell i nærheten) at den har et gjennomgående fuktig, typisk bekkkløftlima selv om den er rett sørvendt. Dette gjelder hele kløfta, men er nok tydeligst i nedre halvdel. Fravær av velutviklede fossefall og den harde reguleringen av vassdraget de nederste to tredjedelene gjør likevel at svært høye fuktighetsforhold ikke ser ut til å oppnås. En del typiske fuktikrevende bekkkløftarter opptrer likevel og disse finnes spredt innenfor det meste av kløfta (med størst konsentrasjoner i nedre halvdel).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Blåbær- og småbegrennegraskog er nok vanligste vegetasjonstyper i kløfta samlet sett, og dominerende i mye av øvre deler. I nedre deler er det derimot høyere innslag av lågurtsskog (særlig i østvendt lisa) og barblandingsskog (særlig vestvendt lisa). I tillegg finnes noe høgstaudekog flekkvis, både i øvre og nedre deler. Sistnevnte er primært knyttet til litt slakere terreng nær elva. Gråor-heggeskog opptrer bare helt fragmentarisk og dekker ubetydelig areal (tendenser nær bekkeløpet øst for Solli). Deler av den østvendte lisa, særlig i øvre deler, kan komme inn under betegnelsen bergvegsskog (dvs mosaikk glissen skog på småhyller og mye små og halvstore bergskrenter). Flommarksmiljøer mangler langs elva. Det er derimot litt ur og rasmare. På østsiden mosekledd og grovsteinet, på vestsiden dels høgstaudepreget vegeta-

sjon i øvre deler og dels mer lågurtpreget i nedre deler. Bergveggene er overveiende av sur type med lite karplanter. Lokalt finnes likevel litt rikere innslag i øvre del av kløfta med enkelte svakt basekrevende arter. Spredt i kløfta finnes det samtidig noe fukt- og basekrevende kryptogamsamfunn på bergvegger. Lungenever-samfunnet finnes middels til velutviklet både i øvre og nedre deler av kløfta, og i midtre deler er det et par steder også middels godt utviklet samfunn av fuktkrevende arter i kvist- og papirlavsamfunnet på berg.

Skogstruktur og påvirkning

Når en unntar arealene som har blitt flatehogd i nyere tid så er det i all hovedsak skog i aldersfase innenfor området. I enkelte partier er denne ganske glissen, som i de bratte østvendte partiene i øvre halvdel av kløfta, samt furuskog på østsiden lengste nede i kløfta. Det meste er likevel rimelig sluttet skog. Stedvis er skogen ganske storvokst, primært på god bonitet nær elva. Spesielt grove trær er det likevel ikke mye av for noen treslag. Kontinuiteten i gamle trær virker middels god for gran og kanskje enkelte andre treslag.

Dødt trevirke, særlig i form av læger, forekommer spredt i skogen. Lokalt forekommer også større opphopninger, men det er få steder der skogen går over i noen tydelig oppløsningsfase. Det meste av lægrene er ganske ferske til noe nedbrutte. Sterkt nedbrutte læger forekommer ganske sparsomt og kontinuiteten i dødt trevirke vurderes som svak.

Sannsynligvis har det vært jevnlig med skogsdrift i kløfta og omtrent all skogen har vært tilgjengelig for uttak. Bortsett fra flatehogstene i nyere tid ser det ut til å ha vært noen ti-år siden siste drift, og skogstrukturen indikerer at det primært har vært gjennomhogster/dimensjonshogster tidligere. De nye hogstene foregikk trolig stort sett som taubane/kabelkrandrifter og har vært begrenset til østsiden av elva i et midtparti på begge sider av kraftverksdammen. Litt skog har også vært tatt ut samtidig nær elva på motsatt side av elva et par steder. Trolig var det sist på 1980-tallet og tidlig på 1990-tallet samt litt rundt år 2000 at disse hogstene ble utført. Det ble også funnet spor av hogst av enkelttrær nær utløpet av bekken øst for Solli under befaringen.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Rusteåni. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Rusteåni nedre

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg - Bekkekløft
BMVERDI: A

Områdebeskrivelsen er basert på eget (Geir Gaarder) feltarbeid 02.09.2008, sammen med Ingrid Bay-Larsen, samt egen tur 02.09.1998 i øvre deler av lokaliteten. I tillegg kommer flere karplantefunn gjort av Finn Wischmann 24.07.1974.

Beliggenhet: Lokaliteten omfatter nedre deler av kløfta som Rusteåni danner på strekningen ned i Hallingdalen, sørøst for Gol sentrum. Lokaliteten er ganske tydelig avgrenset mot opphør av kløftmiljø på vest- og sørsiden (kløfta blir etter hvert for grunn og tørr), litt mer diffust overgang mot slakere li på østsiden. Skarp grense mot hogstflate på østsiden i nord, mens det er diskutabel grense på vestsiden i nord (færre kravfulle arter en liten strekning).

Naturtyper: Elva renner rett mot sør, dels jevnt og dels med småfusser/stryk på opptil 1-2 meter, men uten å danne selv tendenser til fosserøymiljøer. Det er mye bergvegger på vestsiden, til dels store, loddrette stup i øvre deler med rasmark i nedkant. De er noe lavere på østsiden og bare lokalt med noe blokkmark i nedkant ned mot elva på østsida. Viktige vegetasjonstyper er blåbærskog, bærlyngskog og også noe lågurtskog. I tillegg også noe høgstauteskog og småbregneskog.

Påvirkning: Det er snakk om skog i aldersfase. Det finnes noe dødt trevirke, lokalt ganske rikelig, men primært i tidlige nedbrytningsstadier og ikke særlig grovt. Det er innslag av seintvoksende eldre trær, men ikke store mengder. Kontinuiteten i både gamle trær og dødt trevirke vurderes derfor som svak til middels. Noen få trær har blitt hogd nylig inntil en sti som kommer ned langs bekken øst for Solli. Ellers er vassdraget regulert på strekningen og ved besøkstidspunktet var det bare så vidt det sildret litt i øvre deler og selve i nedre deler bare som en småbekk (dvs ingen minstevannføring bare svakt tilsig fra kantene).

Artsmangfold: Gran er dominerende treslag. I tillegg en del furu oppe i lisdene (dels dominerende nær stupene i øvre deler og nederst). Også spredt forekomst av bjørk, samt innslag av litt osp, rogn, selje og gråor langs elva og på vestsiden i nedre deler. På bergvegger er det stedvis godt utviklet lungenever-samfunn, inkludert kravfulle bekkekløftarter som rund porelav, holefellmose og skjerf-mose i nedre deler, samt mer vanlige som lungenever, skrubbenever, grynfilflav, kystårenever og grynvränge. I tillegg litt fuktighetskrevende lav som helst vokser på litt surere berg, med noe randkvistlav, kort trollskjegg (NT) og trådragg (VU), samt enkelte funn av skoddelav og praktlav (VU). I tillegg på trær et par funn av granseterlav og flatragg (NT) i øvre/midtre deler av lokaliteten, samt olivenfilflav (VU) og rund porelav i nedre deler. Karplantefloraen er middels rik, men omfatter enkelte litt mer basekrevende arter knyttet til bergvegger, rasmarker og dels fuktig, som fuglestarr, storrap, hengepiggrør (NT), fjellstarr, tystbast, snøsilde, kratfjol og skogkløver. Av råtevedmoser ble det funnet noe pusledraugmose, samt ett sted også fakkeltvebladmose (VU). Av sopp forekommer spredt med typiske arter for eldre granlæger spredt, som rosenkjuke (NT), hyllekjuke, rynkeskinn (NT), granrustkjuke, kjøttkjuke og blodkjuke. På marka i øvre deler enkelte svake indikatorer på litt mer god mark, som gråfiolett køllesopp, honningvokssopp og tjærerødskivesopp. I nedre deler grynslørsopp.

Verdisetting: Lokaliteten har en klar verdi som svært viktig (A). Dette på tross av vassdragsutbyggingen som har medført nesten tørt elveleie og opplagt har forringet lokaliteten en god del. Fortsatt finnes likevel en god del verdifulle, typiske bekkekløftelementer og -arter her, inkludert flere rødlistede og truede arter.

Forslag til skjøtsel og hensyn: Naturverdiene bevares best ved å la området få ligge i fred. Alle former for hogst, samt ytterligere vassdragsregulering er særlig negative.

2 Rusteåni midtre

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg - Bekkekløft
BMVERDI: B

Områdebeskrivelsen er basert på eget (Geir Gaarder) feltarbeid 02.09.2008, sammen med Ingrid Bay-Larsen, samt egen tur 02.09.1998.

Beliggenhet: Lokaliteten omfatter et parti i midtre deler av kløfta som Rusteåni danner på strekningen ned i Hallingdalen, sørøst for Gol sentrum. Lokaliteten er ganske tydelig avgrenset mot opphør av kløftmiljø på vestsiden, samt hogstflate på østsiden, mens det er diskutabel grense mot sør og nord (færre kravfulle arter en liten strekning).

Naturtyper: Elva renner rett mot sør, for det meste jevnt. Det er mye bergvegger av noe varierende høyde (flere ti-meter høye i sør). Også litt ur, for det meste noe soleksponert. Viktigste vegetasjonstyper er blåbærskog, men det er også noe småbregneskog, samt mindre flekker med høgstaueskog nær elva.

Påvirkning: Det er snakk om skog i aldersfase, selv om det arronderingsmessig nok også er inkludert partier som har blitt hogd og nå har ungskog ned mot elva. Det er forholdsvis sparsomt med dødt trevirke og da primært tidlige nedbrytningsstadier. Også biologisk virkelig gamle trær er det sparsomt med. Kontinuiteten i både gamle trær og dødt trevirke vurderes derfor som noe svak. Inntil lokaliteten ligger en dam i forbindelse med reguleringen av elva, og nedenfor denne er elveløpet stort sett tørt. Det har vært litt inngrep inntil på vestsiden av elva ved og i nedkant av dammen, men ikke store inngrep, og da for noen ti-år siden. Det går en sti ned til dammen fra sørvest, med trapp opp den bratte lisida da.

Artsmangfold: Gran er dominerende treslag. I tillegg litt furu oppe i lia. Også spredt forekomst av enkelte lauvtrær. På bergvegger er det stedvis litt artsrike lavsamfunn med arter som lungenever, skrubbenever, randkvistlav, kort trolskjegg (NT), trådragg (VU), praktlav (VU) og skoddelav (VU). To vintererler ble sett ved dammen. På hyller i berget ble bl.a. dvergmispel og kantkonvall observert.

Verdisetting: Lokaliteten har en grei verdi som viktig (B) som følge av funn av flere kravfulle arter, men lokaliteten er såpass liten og samtidig noe påvirket at høyere verdi virker lite aktuelt.

Forslag til skjøtsel og hensyn: Naturverdiene bevares best ved å la området få ligge i fred. Alle former for hogst, samt ytterligere vassdragsregulering er særlig negative.

3 Rusteåni øvre

Naturtype: Bekkekløft og bergvegg - Bekkekløft
BMVERDI: A

Områdebeskrivelsen er basert på eget (Geir Gaarder) feltarbeid 02.09.2008, sammen med Ingrid Bay-Larsen.

Beliggenhet: Lokaliteten omfatter øvre deler av kløfta som Rusteåni danner på strekningen ned i Hallingdalen, sørøst for Gol sentrum. Lokaliteten er ganske tydelig avgrenset mot opphør av kløftmiljø på vest- og nordsiden, litt mer diffust overgang mot slakere li på østsiden. Skarp grense mot hogstflate på østsiden i sør, mens det er diskutabel grense på vestsiden i sør (færre kravfulle arter en liten strekning).

Naturtyper: Elva renner rett mot sør, for det meste jevnt, men med kraftige stryk i øvre deler. Det er mye bergvegger på sidene, høyest på vestsiden, noe lavere på østsiden. Også litt ur, både noe soleksponert og frodig på vestsiden og grovsteinete, fuktig og mose- og lavrik ur i øvre deler på østsiden. Viktigste vegetasjonstyper er blåbærskog, men det er også noe småbregneskog, samt mindre flekker med høgstaueskog nær elva.

Påvirkning: Det er snakk om skog i aldersfase. Det er forholdsvis sparsomt med dødt trevirke og da primært tidlige nedbrytningsstadier. Også biologisk virkelig gamle trær er det sparsomt med. Kontinuiteten i både gamle trær og dødt trevirke vurderes derfor som noe svak.

Artsmangfold: Gran er dominerende treslag. I tillegg litt furu oppe i lia på vestsiden, samt i øvre deler på østsiden. Også spredt forekomst av bjørk, så vidt osp i øvre deler på vestsiden, samt enkelte trær av selje og rogn. På bergvegger er det stedvis noe lungenever-samfunn, men bare de noe mer vanlige artene som lungenever, skrubbenever, grynfilltav og grynvrenge. I tillegg noe fuktighetskrevende lav som helst vokser på litt surere berg, med noe randkvistlav, kort trolskjegg (NT) og lang trolskjegg (VU), samt også så vidt trådragg (VU) (sistnevnte også et enkeltfunn på gran). Også praktlav (VU) ble funnet på berg et par steder, samt et funn av granseterlav. Også karplanter som snøsildre, bergfrue og lodnebregne og funn av moser som labbmose indikerer litt baserike innslag på østvendte berg nær elva. Av sopp var eneste interessante funn en registrering av svartonekjuke (NT). Ellers to funn av gulskeivokssopp og et av mørkfiolett slør-sopp. Pusledraugmose ble funnet på en granlåg.

Verdisetting: Lokaliteten har en klar verdi som viktig (B) og får under litt tvil også verdi svært viktig (A). Det er tross alt snakk om en middels stor og rimelig intakt og velutviklet bekkekløft, med forekomst av flere kravfulle, rødlistede typiske bekkekløftarter.

Forslag til skjøtsel og hensyn: Naturverdiene bevares best ved å la området få ligge i fred. Alle former for hogst, samt vassdragsregulering er særlig negative.

Artsmangfold

Gran er vanligste treslag og dominerer i store deler av kløfta. Unntaket er partier i nedre halvdel, dels i bratte skrenter på vestsiden, samt særlig nederst og da på tørr, berglendt mark på østsiden av kløfta, der furu er dominerende. Furu opptrer også spredt ellers i kløfta, avtagende oppover. Lauvtrær finnes i tillegg, men danner ikke bestand av betydning og har en generelt underordnet rolle. Det er gjennomgående sparsomt med lauvtrær i øvre halvdel av kløfta og da mest småtrær. Litt bedre utviklet er lauvinnslaget i nedre halvdel, der det også finnes trær av litt større dimensjoner. Bare boreale treslag ble observert, med dunbjørk som vanligst, samt forekomst av osp, selje, bjørk og rogn.

Karplantefloraen i feltsjiktet er middels artsrik samlet sett. Det er primært snakk om vidt utbredte og lite kravfulle arter, men flere typiske høgstaude opptrer spredt, som tyrihjelms, strutsving, vendelrot, trollbær, mjødurt, hundekveke, tystbast og geitrams. I tillegg et innslag av litt mer kravfulle lågurt- og kantsonearter i nedre deler. Finn Wischmann fant den 24.07.2004 i så måte arter som snerprørkvein, fuglestarr, tystbast, krattfiol (også funnet av oss i øvre deler) og skogkløver der. Wischmann hadde i tillegg flere arter knyttet til bergvegger, rasmarker og lignende, som fjell-lodnebregne, sandskrinneblom, blårapp, bergfrue og bakkestjerne. Vi påviste i tillegg bl.a. hengepiggrø (NT) et sted (mest en rasmarksart trolig), samt kantkonvall og dvergmispel på berghyller i midtre deler og snøsildre i 1998. Langs elva i øvre deler forekom setermjelt og flekkmure. For øvrig hadde vi sparsomt med en typisk bekkekløftart som storrap i nedre deler, mens de mer eksklusive

bekkekjøttartene ser ut til å mangle.

Når det gjelder lav så opptrer lungenever-samfunnet sjelden særlig tallrikt i kløfta, men må samlet sett vurderes som ganske godt utviklet. I øvre deler finnes det lokalt noe lungenever, skrubbenever, grynfiltilav og vanlige vrenger på bergvegger. I nedre deler kommer det også inn sparsomt med den svært fuktighetskrevede oseaniske arten rund porelav, både på berg og lauvtrær. Det ble det også gjort et par funn av olivenfiltilav (VU) på trær. Når det gjelder busk- og bladlav knyttet til substrat med lavere pH, så finnes det sparsomt med trådragg (VU) på berg i midtre og øvre deler av kløfta (lokalt også nedre deler). Sammen med denne opptrer ofte mer vanlig randkvistlav og kort trollskjegg (NT), samt sparsomt i øvre deler langt trollskjegg (VU). I tillegg er det gjort flere funn av både hodeskoddellav (VU) og praktlav (VU) på steinblokker og bergvegger, primært i midtre deler av kløfta. Ellers ble flatragg (NT) funnet sparsomt på rogn i nedre deler. Det er så langt funnet forholdsvis få spesielle skorpelav i kløfta. Under feltarbeidet i 2008 gjorde vi ett funn av vortenål, og i 1998 ble det funnet bl.a. dverggullnål og rimnål (NT), men ellers virker knappenålslav-samfunnet forholdsvis dårlig utviklet.

Mosefloraen virker ikke spesielt artsrik, trolig særlig som følge av mest noe sure bergarter. Et par funn av skjermose og holefellmose i nedre halvdel indikerer lokalt noe bedre pH samt ganske gode fuktighetsforhold der. Funn av labbmose i øvre deler er sammen med enkelte andre karplanter og lav med på å indikere litt baserike tendenser der. På råteved forekommer pusledraugmose hist og her. I tillegg ble det funnet så vidt fakkeltvebladmose (VU) på fuktig låg nær elva litt nedenfor midten av kløfta.

Når det gjelder sopp, så finnes det normale basisutvalget av noe kravfulle vedboende arter på granlæger sparsomt i kløfta. Dette omfatter både kjøttkjuke, svartonekjuke (NT), rosenkjuke (NT) og rynkeskinn (NT). Det er et visst potensial for kravfulle og rødlistede vedboende sopp, primært knyttet til granlæger, men kløfta skærer ikke spesielt høyt på dette elementet. Det er ellers gjort et par funn av noe kravfulle marklevende sopp knyttet til eldre barskog, som gråfiolett kølesopp, gulskivevokssopp, grynslørsopp og beltebrunpigg, men trolig er berggrunnen såpass fattig at også dette elementet er forholdsvis dårlig utviklet.

Ingen interessante fuglearter er så langt kjent fra kløfta (vintererle observert i 1998 og arten bør hekke her), men undersøkelser har vært såpass begrenset tidsmessig og på ugunstige tidspunkt, slik at dette mangfoldet må vurderes som nokså dårlig kjent.

I alt er det kjent 12 rødlistearter fra området, ei karplante, en mose, syv lav og tre vedboende sopp, der mosen og fem lavararter har status som sårbare (VU), resten er nær truet (NT). Det er utvilsomt potensial for noe flere arter, kanskje særlig blant lav og vedboende sopp.

Tabell: Artsfunn i Rusteåni. Kolonnen Totalt antall av art summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen Funnet i kjerneområde henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Starrfamilien	Carex norvegica	Fjellstarr		1	1 ₁
Grasfamilien	Poa remota	Storrapp		1	1 ₁
Rubladfamilien	Lappula deflexa	Hengepiggrø	NT	1	1 ₁
Bladmoser	Neckera oligocarpa	Hulefellmose		2	1 ₂
Levermoser	Anastrophyllum hellerianum	Pusledraugmose		4	1 ₃ 3 ₁
Levermoser	Apometzgeria pubescens	Skjermose		2	1 ₂
Levermoser	Scapania apiculata	Fakkeltvebladmose	VU	1	1 ₁
Busk- og bladlav	Bryoria bicolor	Kort trollskjegg	NT	11	1 ₅ 2 ₁ 3 ₅
	Bryoria tenuis	Langt trollskjegg	VU	2	3 ₂
	Cetrelia olivetorum	Praktlav	VU	5	1 ₂ 2 ₁ 3 ₂
	Fuscopannaria mediterranea	Olivenfiltilav	VU	1	1 ₁
	Hypogymnia bitteri	Granseterlav		2	1 ₁ 3 ₁
	Hypogymnia vittata	Randkvistlav		16	1 ₅ 2 ₁ 3 ₁₀
	Lobaria pulmonaria	Lungenever		26	1 ₂₀ 2 ₁ 3 ₅
	Lobaria scrobiculata	Skrubbenever		14	1 ₁₀ 2 ₁ 3 ₃
	Menegazzia terebrata	Hodeskoddellav	VU	4	1 ₃ 2 ₁
	Pannaria conoplea	Grynfiltilav		7	1 ₅ 3 ₂
	Ramalina sinensis	Flatragg	NT	1	1 ₁
	Ramalina thrausta	Trådragg	VU	6	1 ₂ 2 ₁ 3 ₃
	Sticta fuliginosa	Rund porelav		3	1 ₃
Skorpelav	Chaenotheca brachypoda	Dverggullnål		1	1 ₁
	Chaenotheca chlorella	Vortenål		1	1 ₁
	Chaenothecopsis viridialba	Rimnål	NT	1	1 ₁

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Sopp markboende	Clavaria purpurea	Gråfiolett køllesopp	NT	1	1 ₁
	Cortinarius papulosus	Grynslørsopp		1	1 ₁
	Cortinarius violaceus	Mørkfiolett slørsopp		1	3 ₁
	Entoloma poliopus	Tjærerødskivesopp		1	1 ₁
	Hydnellum concrescens	Beltebrunpigg		1	3 ₁
	Hygrocybe reidii	Honningvokssopp		1	1 ₁
Sopp vedboende	Fomitopsis rosea	Rosenkjuke	NT	2	1 ₂
	Leptoporus mollis	Kjøttkjuke		1	1 ₁
	Phellinus ferrugineofuscus	Granrustkjuke		1	1 ₁
	Phellinus nigrolimitatus	Svartsonekjuke	NT	2	1 ₁ 3 ₁
	Phlebia centrifuga	Rynkeskinn	NT	2	1 ₂

Avgrensning og arrondering

Ruståni har for det meste en tydelig og skarp naturlig avgrensning mot lisdier, dalbunn og fjellskogsvidder på alle kanter. Den østvendte lia er riktig nok noe langstrakt og med gradvis overgang i partier, særlig nordøst for Rust, mens det er til dels svært skarp overgang på motsatt side.

Derimot skaper flere inngrep problemer ved vurdering av grenser for et mulig forvaltningsområde for bekkekløfta. Det ene viktige inngrepet er vannkraftutbyggingen, som har medført en mindre dam i elva nordøst for Rust og at elva går mer eller mindre tørr videre nedover i lange perioder av året. Dammen er ganske gammel og det trolig bl.a. derfor begrenset med inngrep rundt den, slik at den tekniske delen av dette tiltaket vurderes å være av mindre betydning i diskusjonen av arronderingen. Selv om det antas å ha medført en klar verdiforringelse, så er likevel konsentrasjonen av kravfulle arter og andre bekkekløftkvaliteter så høy i kløfta nedenfor dammen at en her velger å foreslå ei avgrensning uavhengig av dette inngrepet.

Da er det mer problematisk i forhold til moderne skogsdrift. Det meste av kløfta er uten hogstflater, men på østsiden er det et lengre parti som har vært flatehogd (dels sammenhengende, dels striper). Det aller meste av dette har skjedd de siste to ti-årene og framstår nå som hogstflater, dels helt ned mot elva. Det mest av disse flatene foreslås trukket ut av et forvaltningsområde, med unntak av mindre striper med mer intakt gammelskog på nordsiden i nedre del av hogstområdet. For øvrig innebærer kombinasjonen av noe hogstpåvirkning og gradvis slakere skogslia på østsiden av kløfta i nedre halvdel en stedvis litt uklarer grensesetting der.

Samlet sett vurderes avgrensningen som middels god, der det primært er hogstflatene på østsiden av elva nordøst for Rust som trekker ned.

Andre inngrep

Når det gjelder andre spor etter aktiviteter, så er klart viktigste reguleringen av vassdraget med dammen litt ovenfor midten av kløfta. Det ser ikke ut til å være minste vannføring av betydning i elva og den er derfor så godt som tørr de første par hundre meterne. Siden det er få tilløpsbekker, så er det også begrenset med vannføring hele den nedre strekningen i kløfta. Det er lite inngrep som er gjort rundt dammen (litt spor på vestsiden riktig nok), og tilkomst ser primært ut til å være via en sti, inkludert lengre trapp, ned den bratte lia rett sørvest for dammen.

For øvrig kommer det ned en enkel sti langs bekken øst for Solli og fortsetter litt nedover i kløfta på vestsida. Området ser ikke ut til å ha vært benyttet til for eksempel husdyrbeite i nyere tid.

Vurdering og verdisseting

Ruståni er en av de største bekkekløftene i Hallingdalen. Kløfta ligger rett sørvendt, men er såpass dyp og trang at partiene nær elva blir ganske beskyttet og gir grunnlag for typiske bekkekløftarter. Selv om berggrunnen i utgangspunktet er fattig, finnes flere svakt basekrevende innslag, uten at dette er noen viktig kvalitet ved kløfta. Elva renner stort sett jevnt, og danner ikke fossefall av betydning. Kløfta har en relativt rett og regelmessig form, uten sidekløfter av betydning. Det er likevel en del miljøvariasjon, med innslag av stedvis mye bergvegger og noe ur. Den er dominert av bartrær, og bare i nedre deler kommer boreale lauvtrær inn og har en viss betydning for mangfoldet. Vegetasjonen er gjennomgående fattig til middels rik.

Arronderingen vurderes bare som middels god og et par større inngrep har gitt en klar verdiforringelse av kløfta. Det ene er tidligere vassdragsregulering, som medfører at elveleiet er omtrent tørt fra en dam litt ovenfor midten av kløfta. Reguleringen har ellers gitt få større fysiske virkninger, mens det i nyere tid har vært noen større flatehogster i midtre deler av kløfta på østsiden. For øvrig er gjenstående skog overveiende i aldersfase, men kontinuiteten i dødt trevirke og gamle trær vurderes bare som svak til middels god.

Primært som følge av inngrepene er det valgt å splitte opp kløfta i tre naturtyper, der den nedre har en klar A-verdi, midtre en grei B-verdi og øvre en svak A-verdi. I alt 12 rødlistearter er så langt kjent, men det er potensial for flere. Flere typiske bekkekløftarter opptrer, inkludert flere med rødlistestatus sårbar.

I forhold til mangelanalyser for skogvern i Norge (Fremstad m.fl. 2002, 2003) så fanger Rusteåni opp en del kvaliteter særlig knyttet til bekkeløfter som prioritert skogtype, samt forekomst av rødlistearter.

Samlet får Rusteåni 4 poeng og vurderes som regionalt til nasjonalt verdifull.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Rusteåni. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet. Forkortelser; UR = urørthet, DVM = død ved mengde, DVK = død ved kontinuitet, GB = gamle bartær, GL = gamle løvtrær, GE = gamle edelløvtrær, TF = treslagsfordeling, VA = Variasjon, TVA = treslagsvariasjon, VVA = vegetasjonsvariasjon, RI = rikhet, AM = arter, ST = størrelse, AR = arondering, FOR = Fosserøyk. For kjerneområder er kun variasjon vurdert som en kombinasjon av topografi og vegetasjon. For området samlet er det delt i to ulike vurderinger.

Kjerneområde	UR	DVM	DVK	GB	GL	GE	TF	VA	TVA	VVA	RI	AM	ST	AR	FOR	Samlet verdi
1 Rusteåni nedre	**	**	*	*	*	—	**	**	—	—	**	***	—	—	—	***
2 Rusteåni midtre	**	*	*	*	0	—	*	**	—	—	**	**	—	—	—	**
3 Rusteåni øvre	***	*	*	**	0	—	*	**	—	—	**	**	—	—	—	***
Totalt for Rusteåni	**	**	*	*	*	—	*		**	**	**	**	**	**	0	4

Referanser

Artskart 2009. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.

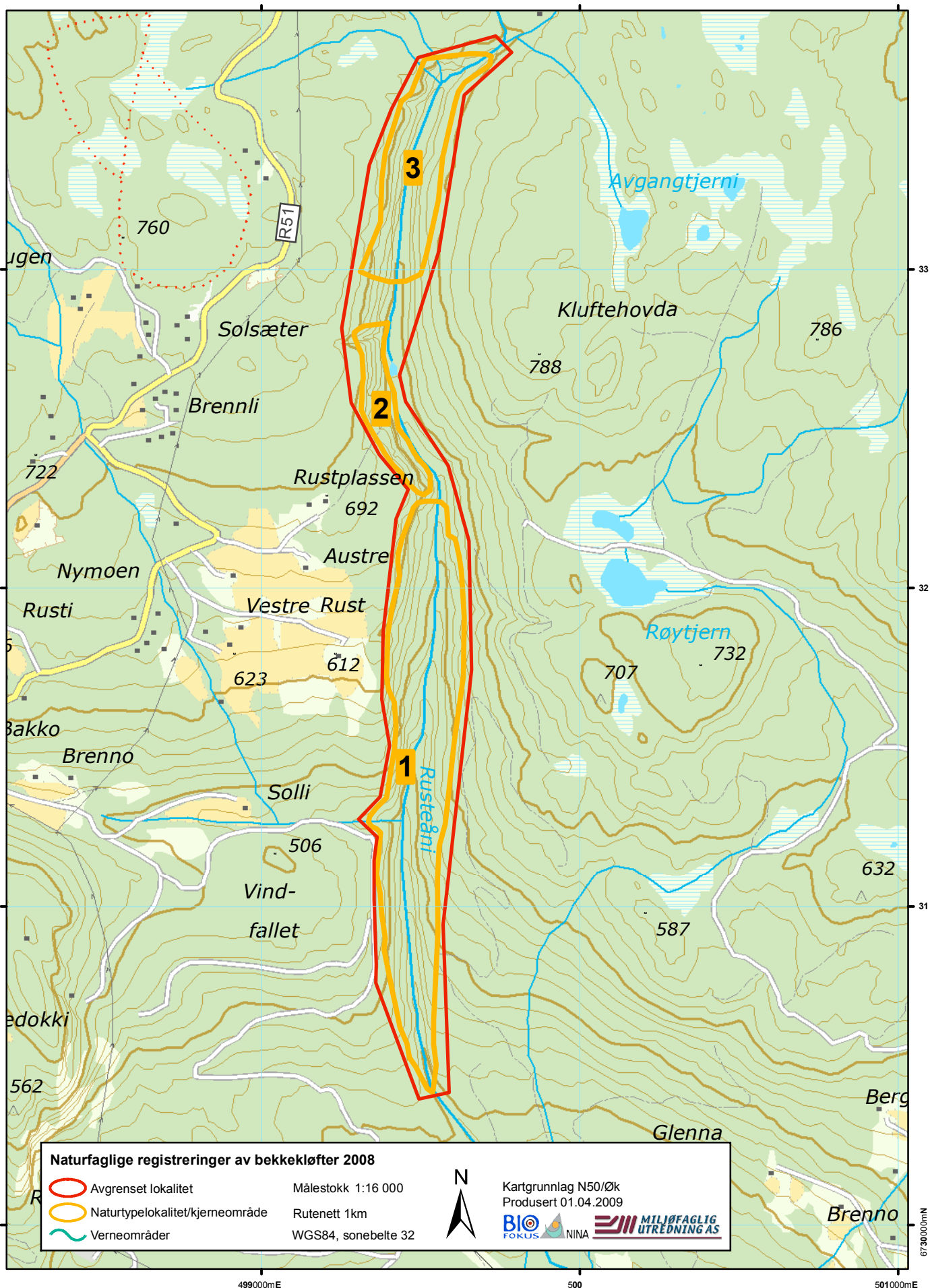
Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.

Naturbase 2009. Direktoratet for Naturforvaltning. http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/NB3_viewer.asp

Sigmond, E.M.O. 1998. Geologisk kart over Norge. Berggrunnsgeologisk kart Odda, M 1:250 000. Norges Geologiske Undersøkelse.

Rusteåni (Gol, Buskerud).

Bilder fra området Rusteåni

Oversiktsbilde over nedre og dels midtre deler av Rusteåni, tatt fra motsatt side av hoveddalføret. Foto: Tom Hellik Hofton

Nedover kløfta sett fra dammen. Elveføret er i praksis tørt et godt stykke nedover her. Foto: Geir Gaarder

Bergvegger og bergveggsskog i nedre deler av kløfta (på østsiden). Foto: Geir Gaarder

Rund porelav på berg i nedre deler av kløfta. Denne meget fuktighetskrevede, overveiende oseaniske lavarten vokser sparsomt både på berg og trær i dette kløftpartiet. Foto: Geir Gaarder